2020. október 8., csütörtök

P9_TA(2020)0256

Végrehajtási jogi aktussal szembeni kifogás: Az egyes, csecsemők és kisgyermekek számára készült élelmiszerekben előforduló akrilamid felső határértékei

Az Európai Parlament 2020. október 8-i állásfoglalása az 1881/2006/EK rendeletnek az egyes, csecsemők és kisgyermekek számára készült élelmiszerekben előforduló akrilamid felső határértékei tekintetében történő módosításáról szóló bizottsági rendelet tervezetéről (D067815/03 – 2020/2735(RPS))

(2021/C 395/04)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az 1881/2006/EK rendeletnek az egyes, csecsemők és kisgyermekek számára készült élelmiszerekben előforduló akrilamid felső határértékei tekintetében történő módosításáról szóló bizottsági rendelet tervezetére (D067815/03,

— tekintettel az élelmiszerekben előforduló szennyező anyagok ellenőrzésére vonatkozó közösségi eljárások megállapításáról szóló, 1993. február 8-i 315/93/EGK tanácsi rendeletre ([1]) és különösen annak 2. cikke (3) bekezdésére,

— tekintettel az élelmiszerek akrilamid-tartalmának csökkentésével kapcsolatos kockázatcsökkentő intézkedések és referenciaszintek megállapításáról szóló, 2017. november 20-i (EU) 2017/2158 bizottsági rendeletre ([2]),

— tekintettel az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) élelmiszerláncba bekerülő szennyező anyagok tudományos testülete által az élelmiszerekben lévő akrilamidról szóló, 2015. április 30-án elfogadott és 2015. június 4-én közzétett tudományos szakvéleményre ([3]),

— tekintettel a Bizottságra ruházott végrehajtási hatáskörök gyakorlására vonatkozó eljárások megállapításáról szóló, 1999. június 28-i 1999/468/EK tanácsi határozat 5a. cikke (3) bekezdésének b) pontjára ([4]),

— tekintettel eljárási szabályzata 112. cikkének (2) és (3) bekezdésre és (4) bekezdésének c) pontjára,

— tekintettel a Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottság állásfoglalási indítványára,

Általános információk

A. mivel az akrilamid az élelmiszerekben jelen lévő kémiai vegyület, amely a magas hőmérsékleten történő feldolgozás, például a pörkölés és a sütés különböző formái során a természetben jelen lévő anyagokból, szabad aszparaginból és cukrokból keletkezik;

B. mivel a fogyasztók iparilag előállított élelmiszerek – például a chips, kenyér, kekszek és kávé –, de az otthon készített ételek – pl. pirított kenyér vagy a sült burgonya – révén is ki vannak téve az akrilamidnak,

C. mivel kisebb testsúlyuk miatt a csecsemők, kisgyermekek és egyéb életkorú gyermekek a legveszélyeztetettebb korcsoportok, és ezért különösen kiszolgáltatottak; mivel ismert, hogy a gyermekek anyagcseréje a nagyobb máj/test tömegarány miatt gyorsabb, ami valószínűbbé teszi, hogy a glicidamid (az akrilamid metabolitja, amely biotranszformáció révén alakul ki) gyermekeknél nagyobb arányban képződik, ez pedig növeli az akrilamid toxicitásának lehetőségét gyermekek esetében ([5]);

([1]) HL L 37., 1993.2.13., 1. o.
([2]) HL L 304., 2017.11.21., 24. o.
([3]) EFSA Journal 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104
([4]) HL L 184., 1999.7.17., 23. o.
([5]) lásd Erkekoğlu, P., Baydar, T., 'Toxicity of acrylamide and evaluation of its exposure in baby foods', *Nutrition Research Reviews*, Volume 23, Issue 2, December 2010, pp. 323-333, https://doi.org/10.1017/S0954422410000211

2020. október 8., csütörtök

Biztonsággal kapcsolatos problémák

D. mivel az Unió által jóváhagyott harmonizált osztályozás és címkézés (CLP00) szerint az akrilamid lenyelve mérgező, genetikai károsodást és rákot okozhat, ismétlődő vagy hosszabb expozíció esetén károsítja a szerveket, bőrrel érintkezve ártalmas, súlyos szemirritációt okoz, belélegezve ártalmas, feltehetően károsítja a termékenységet, bőrirritációt okoz, és allergiás bőrreakciót válthat ki; mivel továbbá a vállalkozások által az Európai Vegyianyag-ügynökség (ECHA) számára a REACH-regisztrációk során nyújtott osztályozás szerint ez az anyag feltehetően károsítja a termékenységet vagy a születendő gyermeket ([6]);

E. mivel ezen túlmenően az emlékezettel, a tanulással és a kognitív funkciókkal kapcsolatos egyes agyi területeken megfigyelték a perifériás idegek és idegvégződések degenerációját ([7]);

F. mivel az élelmiszerláncba bekerülő szennyezőanyagok tudományos testülete (CONTAM) 2015. április 30-i, az élelmiszerekben előforduló akrilamidról szóló tudományos szakvéleménye ([8]) az összes rendelkezésre álló adat alapján négy lehetséges kritikus végpontot határozott meg az akrilamid toxicitására, ezek a neurotoxicitás, a férfiak reprodukciójára gyakorolt hatás, a fejlődési toxicitás és a rákkeltő hatás; mivel a CONTAM azt is megjegyezte, hogy az akrilamid csírasejt-mutagén, és hogy jelenleg nem léteznek e végpontot használó kockázatértékelési eljárások; mivel a CONTAM különösen megerősítette azokat a korábbi értékeléseket, melyek szerint az élelmiszerekben előforduló akrilamid potenciálisan növeli a rák kialakulásának kockázatát valamennyi fogyasztói korcsoport tekintetében;

G. mivel az akrilamid toxicitását már 2002-ben elismerték egy FAO/WHO közös jelentésében ([9]); mivel az akrilamidot a Nemzetközi Rákkutatási Ügynökség (IARC) „az emberre feltehetően rákkeltő hatású" anyagnak ([10]), az USA Nemzeti Toxikológiai Programja (NTP) ([11]) és Környezetvédelmi Ügynöksége (EPA) ([12]) pedig „az emberre valószínűleg rákkeltő hatású anyagnak" minősítette;

H. mivel az akrilamid endokrin károsító tulajdonságait számos tudományos tanulmány ([13]) tárgyalja, és e tulajdonságokat sürgősen meg kell vizsgálni;

([6]) Az akrilamid információs ECHA-kártyája https://echa.europa.eu/de/substance-information/-/substanceinfo/100.001.067?_disssubsinfo_WAR_disssubsinfoportlet_backURL=https%3A%2F%2Fecha.europa.eu%2Fhome%3Fp_p_id%3Ddisssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D2%26_disssimplesearchhomepage_WAR_disssearchportlet_sessionCriteriaId%3D. Lásd még: Összefoglaló az osztályozásról és címkézésről, ECHA https://echa.europa.eu/de/information-on-chemicals/cl-inventory-database/-/discli/details/104230: 1B. kategóriába tartozó, karcinogén (vélelmezett), 1B. kategóriába tartozó, mutagén (vélelmezett), 2. kategóriába tartozó, reprodukciót károsító (feltehetően), 1 kategóriába tartozó, bőrszenzibilizáló és STOT 1 (specifikus célszervi toxicitás, amely ismétlődő expozíció esetén érinti az idegrendszert).

([7]) az élelmiszer-adalékanyagokkal foglalkozó közös FAO/WHO szakértői bizottság (JECFA) 64. ülésének összefoglalója és következtetései, 2005. február 8–17., http://www.fao.org/3/a-at877e.pdf. Lásd még: Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Romano, M.A., Romano, R.M., 'Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept', *Food Chemistry*, 2019. június 15., 283:422-430, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30722893/

([8]) EFSA Journal 2015; 13(6):4104, http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4104

([9]) Jelentés a FAO/WHO közös konzultációjáról, „Az élelmiszerekben található akrilamid egészségre gyakorolt hatásai", 2002. június 25–27., https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42563/9241562188.pdf?sequence=1

([10]) 'IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans', Some Industrial Chemicals, IARC, Lyon, France, 1994, https://publications.iarc.fr/Book-And-Report-Series/Iarc-Monographs-On-The-Identification-Of-Carcinogenic-Hazards-To-Humans/Some-Industrial-Chemicals-1994. Lásd még: Zhivagui, M., Ng, A.W.T., Ardin, M., et al., 'Experimental and pan-cancer genome analyses reveal widespread contribution of acrylamide exposure to carcinogenesis in humans', Genome Research, 2019; 29 (4):521-531, https://www.iarc.fr/wp-content/uploads/2019/03/pr267_E.pdf

([11]) Report on Carcinogens, Acrylamide, National Toxicology Program, Department of Health and Human Services, Fourteenth Edition 2016, https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/roc/content/profiles/acrylamide.pdf

([12]) Toxicological review of Acrylamide (CAS No. 79-06-1), March 2010, U.S. Environmental Protection Agency, Washington, DC, https://nepis.epa.gov/Exe/ZyPDF.cgi/P1006QL0.PDF?Dockey=P1006QL0.PDF

([13]) Matoso, V., Bargi-Souza, P., Ivanski, F., Roman, M.A., Romana, R.M., 'Acrylamide: A review about its toxic effects in the light of Developmental Origin of Health and Disease (DOHaD) concept', Food Chemistry 283 (2019) 422-430, https://www2.unicentro.br/ppgvet/files/2019/11/3-Acrylamide-A-review-about-its-toxic-effects-in-the-light-of-Developmental-Origin-of-Health-and-Disease-DOHaD-concept.pdf?x26325, Kassotis, C.D., et al., 'Endocrine-Disrupting Activity of Hydraulic Fracturing Chemicals and Adverse Health Outcomes After Prenatal Exposure in Male Mice', *Endocrinology*, December 2015, 156(12):4458–4473, https://academic.oup.com/endo/article/156/12/4458/2422671, Hamdy, S.M., Bakeer, H.M., Eskander, E.F., Sayed, O.N., 'Effect of acrylamide on some hormones and endocrine tissues in male rats', Human & Experimental Toxicology 2012, 31(5):, 483-91, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0960327111417267

2020. október 8., csütörtök

Az elővigyázatosság elve

I. mivel az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 191. cikkének (2) bekezdése az Unió egyik alapvető elveként határozza meg az elővigyázatosság elvét;

J. mivel az EUMSZ 168. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy „valamennyi uniós politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészségvédelem magas szintjét”;

Konkrét jogszabályi követelmények

K. mivel a 315/93/EGK rendelet 2. cikkének (1) és (2) bekezdése előírja, hogy a közegészségügyi és különösen toxikológiai szempontból elfogadhatatlan mennyiségben szennyező anyagot tartalmazó élelmiszerek nem hozhatók forgalomba, és a szennyező anyagok szintjét olyan alacsonyan kell tartani, amely az élelmiszer-termelés valamennyi szakaszában a helyes gyakorlatok alkalmazásával észszerűen elérhető;

L. mivel az (EU) 2017/2158 rendelet előírja az élelmiszer-vállalkozók számára, hogy alkalmazzanak kockázatcsökkentő intézkedéseket, és végezzenek bizonyos tevékenységeket az egyes élelmiszerek akrilamid-tartalmának csökkentése érdekében, biztosítandó, hogy termékeik akrilamid-tartalma a kockázatcsökkentő intézkedések hatékonyságának mintavétellel és elemzéssel történő ellenőrzésére használt „referenciaszint” alatt maradjon;

M. mivel az (EU) 2017/2158 rendeletben meghatározott referenciaszintek 2018 áprilisa óta alkalmazandók, és azokat a Bizottságnak háromévente, első alkalommal az említett rendelet alkalmazásának kezdetét követő három éven belül felül kell vizsgálnia alacsonyabb szintek megállapítása céljából ([14]);

N. mivel számos termékkategória – például növényi chipsek, krokettek vagy rizskekszek –, amelyek közül egyesek bizonyítottan magas akrilamidtartalmúak, esetében nincsenek referenciaszintek; mivel az (EU) 2019/1888 bizottsági ajánlás ([15]) meghatározza azon élelmiszer-kategóriák nem kimerítő listáját, amelyeket rendszeresen ellenőrizni kell az akrilamid jelenléte tekintetében;

O. mivel a 315/93/EGK rendelet 2. cikkének (3) bekezdésével összhangban a Bizottság szükség esetén meghatározhatja az egyes szennyező anyagokra vonatkozó maximális tűréshatárokat a közegészség védelme érdekében; mivel az élelmiszerek akrilamid-tartalmára vonatkozóan még nem állapítottak meg felső határértékeket; mivel az (EU) 2017/2158 rendelet (15) preambulumbekezdése kimondja, hogy a kockázatcsökkentő intézkedések kiegészítéseként fontolóra kell venni az egyes élelmiszerekben előforduló akrilamid felső határértékeinek megállapítását;

Az Európai Bizottság rendelettervezete

P. mivel a bizottsági rendelettervezet elismeri annak fontosságát, hogy az élelmiszerek akrilamid-tartalma az észszerűen elérhető legalacsonyabb szinten maradjon;

Q. mivel a bizottsági rendelettervezet kizárólag az élelmiszerek két nagyon sajátos kategóriájára javasolja maximális értékek meghatározását, nevezetesen a „csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt kekszek és kétszersültek” (150 μg/kg, amely megfelel a jelenlegi referenciaértéknek), valamint a „bébiételek, csecsemők és kisgyermekek számára készült feldolgozott gabonaalapú élelmiszerek, kivéve a kekszeket és kétszersülteket” (50 μg/kg, ami még 10 μg/kg-mal is magasabb a jelenlegi, 40 μg/kg-os referenciaértéknél) esetében;

R. mivel az előfordulásra vonatkozó adatok, amelyekre a Bizottság a rendelettervezetét alapozta, a 2015 és 2018 közötti időszakból származnak; mivel annak érdekében, hogy az (EU) 2017/2158 rendelet hatást gyakoroljon az élelmiszerek akrilamidszintjére, észszerűen elvárható lenne, hogy az élelmiszergyártók már legalább mostanra elérjék a három évvel ezelőtt megállapított referenciaértéket;

Piaci helyzet és a bizottsági rendelettervezet értékelése

S. mivel egy tíz európai fogyasztói szervezet által 2018 őszén végzett kutatás ([16]) azt mutatta, hogy a bizottsági rendelettervezetben szabályozott két kategóriába nem tartozó termékek – például a kekszek és ostyák – széles körét gyakran fogyasztják háromévesnél fiatalabb gyermekek; és e termékek közül néhányat nyilvánvalóan gyermekek számára árulnak (pl. a gyermekek számára vonzó, rajzfilmfigurákat ábrázoló csomagolásban); mivel hasonló helyzet feltételezhető az olyan termékek esetében is, mint a sós kekszek vagy a reggeli gabonapelyhek;

([14]) Az (EU) 2017/2158 rendelet 5. cikke és (11) preambulumbekezdése

([15]) A Bizottság (EU) 2019/1888 ajánlása (2019. november 7.) a perklorát élelmiszerekben való előfordulásának nyomon követéséről (HL L 290., 2019.11.11., 31. o.).

([16]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

T. mivel a „kekszek és ostyák” referenciaszintje (350 μg/kg) és a „csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt kekszek és kétszersültek” referenciaszintje (150 μg/kg) jelentősen eltér egymástól anélkül, hogy a szülőket tájékoztatnák a maximális akrilamid-tartalom tekintetében fennálló különbségről;

U. mivel azt is megállapították, hogy a kekszek és ostyák esetében a vizsgált termékek egyharmada elérte vagy meghaladta a referenciaszintet, és a „három év alatti gyermekek által gyakran fogyasztott” kekszek és ostyák közel kétharmada nem felelt volna meg a „csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt kekszek és kétszersültek” kategóriára meghatározott referenciaértéknek;

V. mivel vitathatatlan, hogy az akrilamid élelmiszerekben való előfordulása megfelelő kockázatcsökkentő intézkedések alkalmazásával minimalizálható ([17]); mivel valamennyi élelmiszer-kategóriában lehetségesnek bizonyult az alacsony akrilamidtartalmú termékek előállítása ([18]);

W. mivel a bizottsági rendelettervezet tekintetében mind a 2018. évi fogyasztói kutatásokból ([19]) származó adatok, mind az EFSA adatbázisából származó, a 2015 és 2018 közötti időszakra vonatkozó adatok azt mutatják, hogy a javasolt 150 μg/kg-nál és 50 μg/kg-nál alacsonyabb szinteket mindkét élelmiszer-kategória gyártóinak túlnyomó többsége könnyen elérheti; mivel feltételezhető, hogy ma szinte minden termék képes megfelelni ezeknek a szinteknek; mivel ezért szigorúbb szintmeghatározásra van szükség a további csökkentés ösztönzése érdekében;

X. mivel a felső határértékek meghatározása egyértelműen megkönnyíti az akrilamidra vonatkozó szabályok tagállamok általi végrehajtását; mivel ennek ellenére a legmagasabb szinteket a 315/93/EGK rendelet 2. cikkében megállapított ALARA („As Low As Reasonable Achievable”) elvvel összhangban kell meghatározni;

Y. mivel tehát a bizottsági rendelettervezetben javasolt szinteknek a piacon lévő legtöbb termék már most is könnyedén megfelel, és az alacsonyabb szinteket is jelentős erőfeszítések nélkül el lehet érni;

További megfontolások

Z. mivel további kutatások segíthetnek megérteni az élelmiszer-kategóriákon belüli akrilamidszintek nagyfokú ingadozásának okait, és hozzájárulhatnak az akrilamid képződésének minimalizálását célzó stratégiák meghatározásához;

AA. mivel kulcsfontosságú az akrilamidra vonatkozó szabályok hatékonyságának ellenőrzése; mivel ez azzal kell járjon, hogy a tagállamok hatékony és megfelelően gyakori ellenőrzéseket végeznek, és adatokat gyűjtenek az akrilamid előfordulásáról;

AB. mivel a nyilvános tájékoztató kampányok segíthetnek felhívni a fogyasztók figyelmét a potenciálisan magasabb akrilamidtartalmú termékekre, és tájékoztathatják őket arról, hogy hogyan korlátozhatják az akrilamidnak való kitettséget főzéskor;

1. ellenzi a Bizottság rendelettervezetének elfogadását;

2. úgy véli, hogy a Bizottság rendelettervezete nem egyeztethető össze a 315/93/EGK rendelet céljával és tartalmával;

3. úgy véli, hogy az élelmiszerek magas akrilamid-tartalmának további engedélyezése káros hatással lehet az európai fogyasztók egészségére; ezért rendkívül fontosnak tartja az élelmiszerek akrilamidszintjének csökkentését;

4. úgy véli, hogy a „bébiételek, csecsemők és kisgyermekek számára készült feldolgozott gabonaalapú élelmiszerek, kivéve a kekszeket és kétszersülteket” élelmiszer-kategóriában az akrilamidra vonatkozóan javasolt felső határértéket a jelenlegi 40 μg/kg-os referenciaszint alatt, de semmiképp sem afelett kell meghatározni;

([17]) Lásd az (EU) 2017/2158 rendeletet.
([18]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf
([19]) https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019-010_more_efforts_needed_to_protect_consumers_from_acrylamide_in_food.pdf

2020. október 8., csütörtök

5. úgy véli, hogy a „csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt kekszek és kétszersültek” élelmiszer-kategóriában az akrilamidra vonatkozóan javasolt felső határértéket jóval a jelenlegi 150 µg/kg-os referenciaszint alatt kell meghatározni;

6. kéri a Bizottságot, hogy állapítson meg szigorú felső határértékeket nemcsak a bizottsági rendelettervezetben javasolt két termékkategóriára, hanem más termékkategóriákra is, és legsürgősebben azokra a kekszekre és kétszersültekre, amelyek nem tartoznak a „csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt kekszek és kétszersültek” kategóriába;

7. várja a referenciaszintek 2021 áprilisáig történő felülvizsgálatát, hogy azok csökkentésre kerüljenek; kitart amellett, hogy a referenciaszinteknek tükrözniük kell az élelmiszerek akrilamid-tartalmának folyamatos csökkenését, és a gyártók további erőfeszítéseinek ösztönzése érdekében a legjobban teljesítőkre kell irányulniuk;

8. üdvözli a 2019. november 7-i, az egyes élelmiszerekben előforduló akrilamid nyomon követéséről szóló (EU) 2019/1888 bizottsági ajánlást; kitart amellett, hogy a referenciaszinteket (amelyeket adott esetben maximális szinteknek kell követniük) gyorsan meg kell határozni azon termékkategóriák esetében, amelyekről kiderül, hogy magas az akrilamid-tartalmuk;

9. kéri a Bizottságot és a tagállamokat, hogy fokozzák az élelmiszerekben történő akrilamid-képződéssel kapcsolatos kutatásaikat az akrilamid-képződés minimalizálását célzó stratégiák meghatározása céljából; kéri a Bizottságot és a tagállamokat, hogy ösztönözzék az akrilamid és a glicidamid lehetséges endokrin károsító tulajdonságaival kapcsolatos kutatásokat;

10. felhívja a tagállamokat, hogy fokozzák élelmiszer-ellenőrzési kapacitásaikat az akrilamidra vonatkozó szabályok hatékonyságának nyomon követése, valamint az akrilamid előfordulására vonatkozó adatok összegyűjtése, közzététele és az EFSA felé történő továbbítása érdekében;

11. kéri a Bizottságot és a tagállamokat, hogy tájékoztassák a nyilvánosságot a potenciálisan magasabb akrilamidtartalmú termékkategóriákról, valamint a főzés során az akrilamidnak való kitettség korlátozását célzó stratégiákról;

12. felkéri a Bizottságot, hogy vonja vissza rendelettervezetét, és nyújtson be új tervezetet a bizottságnak;

13. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak, valamint a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek.